

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Capita Pietatis Christianæ, Interrogationibus Et
Responsionibus vsitatis in Catechetica Methodo ita
explicata, vt breuem sed integram hypotyposin doctrinæ
purioris complectantur**

Ferinarius, Johannes

Magdeburgi

VD16 W 3078

Septimum Praeceptum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36195

Recita dictum ex Genesi, de poena
Sodomorum.

Pluit Dominus ignem & Sulphur à Domino, su-
per Sodomam. Dominus, id est Filius Dei, ipse fuit mi-
nister & executor poenae super Sodomam, coniecit
ignem in tecta Sodomitarum. Et istis telis fuit arma-
tus à Domino, id est, ab aeterno Patre. Id dicitur in
his versibus.

Et quod mireris, fuit indignatio tanta,
Ut non sit famula poena peracta manu.
Iniecit tectis ardentia sulphura, praesens
Filius aeterno de genitore satius.

SEPTIMUM PRÆCE-
PTUM.

I. Admonitio.

De fonte & fundamento huius
Præcepti.

LEX, Non furtum facies, sancit æqualitatem,
ne alteri quicquam eripias, vi, vel fraude, nec alter tibi
quicquam eripiat: sed quisq; suum æqualiter teneat.

Ratio est:

Deus vult intelligi, iustitiam esse æqualem, ut
sciamus ipsum esse æqualem, & in ipso non esse πρὸς
ἰσότητα.

LEX, non occides, sancit æqualitatem, ne tu al-
terius corpus violes, nec alius tuum: Sed æqualiter ser-
uentur omnia membra generis humani. Septimum

Præceptum sancit æqualitatem in rebus & ordinatæ
Lege.

Quid est προσωποληψία?

Est dare equalibus inæqualia, aut inæqualibus
æqualia.

DEVS æqualiter accusat & damnat peccatum
in omnibus hominibus, æqualiter etiam recipit omnes
agentes pœnitentiam, & petentes remissionem propter
Filium.

Quæ est affirmatiua sententia primi
Præcepti?

Sancit & approbat rerum proprietatem, & de-
finitionem dominiorum, & præcipit de illa specie in-
stitutiæ particularis, quæ gubernat rerum diuisionem, &
contractus, & mandat, ne iniuste, ui uel fraude, bona
aliena occupentur.

Quid est Dominium?

Est ius, id est, facultas ordinata Lege, qua rem
tenet Dominus, & non alius, & de ea re disponit suo
arbitrio, nisi quantum Lege, aut pacto prohibetur.

Furtum est occupare, uel auferre rem alienam,
inuito Domino.

Primum quero: Vtrum diuitiæ sint res
bonæ, & vtrum bonum sit esse
diuitem?

Sic argumentor, ex sententia Stoicorum.

Bonum est à quo dicimur boni.

A pecc

A pecunia non dicimur boni.

Ergo pecunia non est bonum.

Respondeo: In coniugatis ambiguis non valet consequentia, & respondeo ordine ad Propositiones: In Maiori est definitio illius speciei, quæ nominatur bonum Morale. Pecunia uero non est bonum Morale, sed Naturale.

Bonum naturale, est res condita à Deo, placens Deo, & ordinata ad certos usus in vita, Deo placentes, sicut dicitur: Vidit Deus omnia quæ fecerat, & erant valde bona. Et: Omnis creatura Dei bona est. Ergo diuitiæ sunt bonæ.

Quomodo definiuit Epicurus Diuitias:

Diuitiæ sunt ad Legem naturæ composita paupertas. Id est, sunt copia rerum, conueniens naturæ hominum, ne homo, aut immani luxu, sua bona profundat, aut uiuat in sordida illuuiæ, perniciofa corpore & valetudini.

Est ne concessum Christianis habere
proprium:

Est. Probo: Septimum præceptum dicit: Non furtum facias.

Ergo sancit, & approbat rerum proprietatem.

Consequentiam probo, Quia si nulli haberent proprium, & omnes res essent communes, nemo posset furari.

Ac tenendum est dulcissimum dictum Salomonis, quod approbat dominia rerum, præcipit de sedulitate, parsimonia & liberalitate, quæ sunt virtutes propriae huius præcepti: Bibe aquam de tuis fontibus, Fontes tui deriuentur foras, & tu Dominus eorum maneto, & non alieni tecum. Bene dicitur enim fontibus tuis, & non des substantiam tuam crudeli. Hoc est, tu maneat in tuo fundo, & patrimonio: Sed de tuis bonis iuuato uerè egentes. Non autem confirmes ignauiam stellionum, & ualidorum mendicantium, qui sunt quasi hiruines, & exugunt credulos & simplices.

Contra:

Naturalia sunt immutabilia.

Communio rerum est iuris naturæ.

Ergo est immutabili.

Respondeo ad Maiorem: Naturalia sunt immutabilia, scilicet illa, quæ sunt præcepti, id est, notitia naturales, ut numerorum & alia principia, & notitia Legis diuinæ.

Minor: Communio rerum est iuris naturæ, scilicet non tanquam præceptum: Sed tanquam bonum utile, quod fuisset possibile in natura integra, ubi in homine nulla fuisset πλεονεξία, auaritia, aut iniusta cupiditas habendi. Nunc uero post naturæ deprauationem, mutatum est hoc bonum, sicut perpetua sanitas corporis, aut alia bona, naturæ integræ attributa.

Rursus opponunt Anabaptistæ.

Exempla

Exempla Apostolorum sunt imitanda.

Apostoli contulerunt facultates in commune.

Ergo Christianis non licet tenere proprium.

Respondeo ad Maiorem: Exempla Apostolorum sunt imitanda, scilicet, quæ sunt præcepta, & quæ ipsi voluerunt esse tanquam præcepta.

Minor: Apostoli contulerunt facultates in unum, non ut ferrent nouam Legem, de communione bonorum: sed vsurparunt hoc tanquam bonum utile, conueniens isti temporis. Nam cum alioqui Christianis creperentur facultates, propter confessionem, malebant eas prius vendere, & accipere pecuniam, ut haberent viaticum in exilio. Fecerunt hoc Hierosolyma, non fecerunt Roma, vel in Græcia: Sed tantum in illo loco, ubi erant insignes persecutiones, & insignia odia erga hanc doctrinam.

Rursus: Augustinus dicit:

Tolle iura Imperatorum, & nemo audet dicere, hæc villa mea est.

Item: Vnusquisque quod possidet, iure humano possidet.

Ergo distinctio Dominiorum, non est iuris diuini.

Respondeo: Augustini dictum est improprium, & indiget prudenti declaratione. Distinctio dominiorum, & translationes dominiorum, sunt à Deo, non ex auctoritate humana. Magistratus autem, est custos illius distributionis, & Leges humanae, in quolibet imperio, definiunt modum distributionis. Aliter diuidebatur hereditas

hereditas paterna, lege Mosaica, aliter diuiditur secundum nostram ueram.

3. Admonitio.

Quae sunt virtutes huius Præcepti?

Propria virtus huius Præcepti, est species iustitiæ particularis, quæ nominatur iustitia commutativa, et in permutatione rerum, et contractibus, seruat æquilitatem meros et precij, proportionem Arithmetica, dat precium præcisè æquale merci vel labori.

Quod est discrimen obligationum?

Alia debentur obligatione naturali tantum, non civili, ad quæ præstanda, Magistratus suis poenis non cogit homines. Ut: Diues Lazaro egenti debebat opusculari: Sed Magistratus tales omissiones non punit, Sicut enim opera beneficentiæ, vel liberalitatis.

Alia debentur obligatione naturali, et civili, ad quæ præstanda, Magistratus cogit homines suis externis poenis, ut dare precium pro merce, soluere debita. Ista sunt officia iustitiæ.

Septimum Præceptum loquitur de utraque obligatione. Sed maior turpitudine est, non præstare debita obligatione diuina et civili.

Quid est Sedulitas?

Est virtus, qua constanter et firmiter volumus, propter Deum, et communem salutem, facere labores uocationi convenientes, inuante Deo, qui petentibus auxilium promissit.

Libri

Liberalitas, vel beneficentia, est virtus, uicina iustitie, quæ præstat officia debita obligatione naturali, & collocat bona, & pecuniam in usus à Deo mansuetos.

Ad quos usus sunt conferendæ diuitiæ?

1. *Ad conseruationem ministerij Evangelici & studiorum.*
2. *Ad conseruationem politici status.*
3. *Ad sustentationem proprij corporis & familie.*
4. *Ad iuuandos pauperes uerè egentes.*

Uicina uirtus liberalitati, est PARSIMONIA, quæ est uirtus, seruans res proprias, & uitans inanes profusiones, ut possit dare in loco secundum mandatum Dei.

4. Admonitio. De Antithesi.

Scriptura, una appellatione nominat fures, omnes, uiolantes iustitiam commutatiuam: Sed in fora sunt plures appellationes, quia alia delicta, alijs atrociora sunt: Fures, Grassatores, Raptores, Usurarij, Stelliones, ignaui Mendici

Quid est Vsuræ seu Fœnus?

Est lucrum iniustum, supra sortem exactum, tantum propter officium mutationis.

Sunt ne usuræ concessæ Christianis.

Non

Non sunt. Nam vox diuina expressè eas prohibet, & pugnant cum equalitate, quod probo hoc Syllogismo:

Nemo debet lucrari ex alieno, quia Deus in contractibus vult equalitatem seruari, ut in commonfaciat in ipso etiam iustitiam et equalitatem.

Accipiens usuram lucratur ex alieno, quia non seruat equalitatem, cum multo plus recipiat quam dedit, scilicet & sortem, quæ est equalis mutuo, & amplius pro nihilo.

Ergo hoc lucrum est iniustum.

Quid sunt usuræ centesimæ?

Quæ centesimo mense æquant sortem, id est, quando penditur de 100 aureis, singulis mensibus unus, vel delictet de centum, 12. uno anno.

Interesse,

Est id quod iure naturæ debetur alicui, vel quia damno affectus est ab eo, qui non soluens constituto die efficacem causam damni dedit, vel quia lucrum ab eo quod reuera impeditum est propter moram non soluentis constituto die. Germani nominant Schadengelt.

Usura, vel τόκος, est appellatio rei turpis: Sed interesse rei honestæ. Quia naturalis æquitas præcipit neminem debere affici damno.

Ita dicit Christus: Quæcunq; uultis, ut faciant uobis homines, eadem facite & ipsis. Et rectè dictum est à Iurisconsultis: Nemo debet locupletari cum alterius damno.

Speit

Species verò determinata, rectè constituitur à Legibus. Et Euangelium non abolet politicas ordinationes.

Ad Furta pertinent etiam aucupia illorum, qui libenter sumunt mutuo, & defraudant alios. Turpissima enim furta sunt illorum, qui nolunt solvere.

Ita nota est Lex Persica, quæ notat ignominia obaratos. Et in veteri historia dicitur: Obarati non possunt esse in autoritate, Quia necesse est, eos publicè esse infames, propter iniustitiam.

Sedulitati opponuntur duo vitia extrema:

Ignavia est, non velle facere necessarios labores vocationis.

πολυπραγμοσύνη, est omittere necessarias operas, & ingerere se alienæ vocationi, multa mouere, & turbare, sine mandato.

Liberalitati opponuntur luxus, vel Prodigalitas, & deinde Auaritia, vel sordes.

OCTAVVM PRÆCEPTVM.

I. Admonitio, de fundamento octavi Præcepti.

Mandatur seuerissime veritas à Deo, ut sciamus ipsum esse veracem. Et sciamus, Deum nec velle peccata, nec causam esse peccati, nec in ipso esse voluntates

et